

Byla C-509/22**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2022 m. liepos 27 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. liepos 20 d.

Kasatorė:

Agenzia delle Dogane e dei Monopoli

Kita kasacinio proceso šalis:

Girelli Alcool Srl

Pagrindinės bylos dalykas

Agenzia delle dogane (Muitinės agentūra) kasacinis skundas dėl *Commissione tributaria regionale della Lombardia* (Lombardijos regiono mokestinių ginčų komisija) sprendimo, kuriuo apeliacinėje instancijoje paliktas galioti sprendimas patenkinti bendrovės *Girelli Alcool Srl* skundą siekiant atleidimo nuo akcizų už atsitiktinai išbėgusio alkoholio kiekį.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remdamasis SESV 267 straipsniu, *Corte di cassazione* (Kasacinis teismas), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip galutinės instancijos teismas, taip pat atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo jurisprudenciją prašo išaiškinti, kaip turi būti suvokiama „nenumatytų aplinkybių“ sąvoka, kalbant apie akcizais apmokestinamų prekių, kurioms taikomas akcizų mokėjimo laikino atidėjimo režimas, praradimą nagrinėjamu atveju ir apie rūpestingumą, siekiant išvengti, kad kiltų atsakomybė. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo išaiškinti, ar su Sąjungos teise suderinamos nacionalinės

teisės nuostatos dėl nedidelio aplaidumo (prilyginamo nenumatytomis aplinkybėmis ir *force majeure*) ir ar galima naudoti dar vieną bendrą kategoriją – „nedidelis neatsargumas“.

Prejudiciniai klausimai

„Pirma, ar nenumatytų aplinkybių, dėl kurių prarastos prekės, kurioms taikomas akcizų mokėjimo laikino atidėjimo režimas, sąvoka pagal Direktyvos 2008/118/EB 7 straipsnio 4 dalį turi būti aiškinama, kaip ir *force majeure* atveju, taip, kad jomis laikomos su įgaliotu sandėlio savininku nesusijusios, neįprastos ir nenumatomos aplinkybės, kurių negalima išvengti, nepaisant visų būtinų atsargumo priemonių, kurių jis ėmėsi, dėl ko, objektyviai vertinant, jis praranda bet kokią kontrolės galimybę?

Taip pat ar, siekiant atleidimo nuo atsakomybės nenumatytų aplinkybių atveju, yra svarbus, jei taip – kokia apimtimi, rūpestingumas imantis būtinų atsargumo priemonių, siekiant išvengti žalą sukėlusio įvykio?

Papildomai pirmiesiems dviem klausimams, ar tokia nuostata, kaip antai 1995 m. spalio 26 d. Įstatyminio dekreto Nr. 504 4 straipsnio 1 dalis, pagal kurią nedidelis (to paties asmens arba trečiųjų asmenų) aplaidumas prilyginamas nenumatytoms aplinkybėms ir *force majeure*, yra suderinama su Direktyvos 2008/118/EB 7 straipsnio 4 dalimi, kurioje nenurodomos kitos sąlygos, ypač sąlygos, susijusios su įvykį sukėlusio asmens ar atitinkamoje srityje veikiančio asmens „kalte“?

Galiausiai, ar minėto 7 straipsnio 4 dalies nuostata „*arba gavus valstybės narės kompetentingų institucijų leidimą*“ gali būti aiškinama kaip galimybė valstybei narei nustatyti kitą bendrą kategoriją (nedidelis neatsargumas), kuri galėtų turėti įtakos apibrėžiant išleidimą vartoti prekes sunaikinimo ar praradimo atveju, ar, atvirkščiai, minėta formuluotė negali apimti tokio pobūdžio sąlygos, nes ji turi būti suvokiama kaip susijusi su konkrečiais atvejais, dėl kurių kiekvienu konkrečiu atveju gaunamas leidimas arba kurie nustatomi kitais atvejais, apibrėžtais objektyviais elementais?“

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

2008 m. gruodžio 16 d. Tarybos direktyva 2008/118/EB dėl bendros akcizų tvarkos, panaikinanti Direktyvą 92/12/EEB, būtent – 9 konstatuojamoji dalis ir 7 straipsnio 4 ir 5 dalys:

„4. Visiškas akcizais apmokestinamų prekių, kurioms taikomas akcizų mokėjimo laikino atidėjimo režimas, sunaikinimas arba negrįžtamas praradimas dėl paties tų prekių pobūdžio, nenumatytų aplinkybių ar *force majeure*, arba gavus valstybės narės kompetentingų institucijų leidimą, nelaikomas išleidimu vartoti.

Šios direktyvos tikslais prekės laikomos visiškai sunaikintomis arba negrižtamai prarastomis, jei jų negalima panaudoti kaip akcizais apmokestinamų prekių.

Atitinkamų akcizais apmokestinamų prekių visiško sunaikinimo arba negrižtamo praradimo faktas turi būti įrodytas kompetentingoms institucijoms tos valstybės narės, kurioje prekės buvo visiškai sunaikintos arba negrižtamai prarastos arba, jei neįmanoma nustatyti, kurioje valstybėje narėje prekės buvo prarastos, valstybės narės, kurioje tai buvo nustatyta, kompetentingoms institucijoms.

5. Kiekviena valstybė narė turi nustatyti savo taisykles ir sąlygas, kuriomis nustatomi 4 dalyje nurodyti praradimai“.

Nurodoma Teisingumo Teismo jurisprudencija

2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Société Pipeline Méditerranée et Rhône (SPMR)*, C-314/06, EU:C:2007:817, 23, 25, 31, 37 punktai; 2017 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Latvijas Dzelzcejs VAS*, C-154/16, EU:C:2017:392, 61 punktas; 2021 m. vasario 24 d. Sprendimo *Silcompa*, C-95/19, EU:C:2021:128, 52 punktas; 2022 m. kovo 24 d. Sprendimo *Generální ředitelství cel*, C-711/20, EU:C:2022:215, 43 punktas.

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

DECRETO LEGISLATIVO 26 ottobre 1995, n. 504, Testo unico delle disposizioni legislative concernenti le imposte sulla produzione e sui consumi e relative sanzioni penali e amministrative (Testo Unico sulle Accise - TUA) (1995 m. spalio 26 d. Įstatyminis dekretas Nr. 504 dėl suvestinio teisės aktų nuostatų dėl gamybos ir vartojimo mokesčių ir susijusių baudžiamųjų ir administracinių sankcijų teksto (Suvestinis akcizų tekstas – SAT), iš dalies pakeistas 2010 m. kovo 29 d. Įstatyminio dekreto Nr. 48 1 straipsniu.

„4 straipsnis

Atleidimas nuo mokesčių praradimo, sunaikinimo ir sumažėjimo atveju

1. Prekių, kurioms taikomas akcizų mokėjimo laikino atidėjimo režimas, negrižtamo praradimo arba visiško sunaikinimo atveju atleidžiama nuo mokesčio, jei prievolę mokėti mokesť turintis asmuo įrodo mokesčių administratoriui, kad prekės buvo prarastos arba sunaikintos dėl nenumatytų aplinkybių ar *force majeure*. Išskyrus apdoroto tabako atvejus, įvykiai, kurie įvyko dėl trečiųjų asmenų arba paties apmokestinamojo asmens nedidelio aplaidumo, prilyginami nenumatytoms aplinkybėms ir *force majeure*“.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso aprašymas

- 1 *Girelli Alcool Srl* (toliau – bendrovė) yra etilo alkoholio sandėlio, kuriam išduotas leidimas, savininkė ir veikia kaip etilo alkoholio denatūravimo gamykla.
- 2 2014 m. kovo 26 d., atliekant etilo alkoholio denatūravimo gamyklos talpyklos užpildymo darbus, dalyvaujant Muintinės agentūros pareigūnui, bendrovės darbuotojui palikus atidarytą vožtuvą, išbėgo grynas etilo alkoholis, kuris pasklido ant patalpos grindų.
- 3 Dalis produkto buvo surinkta ir išsaugota, tačiau kita dalis buvo negrįžtamai prarasta.
- 4 Dėl šios priežasties bendrovė prašė atleisti nuo akcizo už atsitiktinai išbėgusį alkoholį.
- 5 *Agenzia delle dogane e dei monopoli* (Muintinės ir monopolijų agentūra) atmetė prašymą atleisti nuo akcizo, grįsdama tuo, kad alkoholis buvo prarastas ne dėl nenumatytų aplinkybių ar *force majeure*, bet dėl bendrovės darbuotojo, kuris netyčia paliko atidarytą talpyklos vožtuvą, neatsargumo ir aplaidumo, ir vėliau, 2014 m. spalio 3 d., parengė pranešimą apie 17 476.24 eurų sumos mokėjimą.
- 6 Bendrovė apskundė pranešimą apie mokėjimą *Commissione tributaria provinciale di Milano* (Milano provincijos mokestinių ginčų komisija). Ji nurodė, visų pirma, kad: a) neįvyko apmokestinimą lemiantis įvykis, nes prekė nebuvo išleista vartoti, atsižvelgiant į tai, kad ji buvo prarasta; b) žalą sukėlęs įvykis laikomas nenumatytomis aplinkybėmis; d) papildomai, žalą sukėlęs įvykis patektų į „nedidelio“ aplaidumo sritį, nes įvyko dėl darbuotojo išsiblašymo.
- 7 Milano provincijos mokestinių ginčų komisija patenkino skundą; jos nuomone, paskutinis argumentas buvo pagrįstas, nes darbuotojo aplaidumas nebuvo „didelis“.
- 8 Muintinės agentūra apskundė minėtą sprendimą *Commissione tributaria regionale della Lombardia* (Lombardijos regiono mokestinių ginčų komisija), tačiau ši paliko galioti sprendimą, taip pat nurodydama, kad alkoholis buvo prarastas: a) negrįžtamai, taigi jis nebuvo išleistas vartoti, ir b) dėl nenumatytų aplinkybių, todėl buvo tenkinamos atleidimo nuo akcizo sąlygos.
- 9 Muintinės agentūra pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 10 Muintinės agentūra nurodo SAT 4 straipsnio pažeidimą; ji teigia, kad apeliacinės instancijos teismas neteisingai nustatė, kad bendrovės darbuotojo aplaidus elgesys

patenka į nenumatytų aplinkybių sritį, ir bet koku atveju darbuotojo aplaidumą laikė „nedideliu“, todėl bendrovė buvo atleista nuo atsakomybės.

- 11 Jos nuomone, teoriškai įmanoma sutikti, kad nedidelis neatsargumas gali būti prilyginamas kaltės nebuvimui, tačiau mano, kad yra būtinas griežtas aiškinimas, todėl atitinkami nedidelio neatsargumo atvejai turi būti tikrai minimalūs.
- 12 Be to, pasak Muitinės agentūros, vykdoma veikla yra susijusi su itin degaus produkto apdorojimu, todėl, siekiant nustatyti kaltę, reikėjo remtis objektyviais gamyklos tinkamumo ir saugos standartais pagal techninius kriterijus.
- 13 Bendrovė, kita kasacinio proceso šalis, visų pirma, pažymi, kad neįvyko apmokestinimą akcizu lemiantis įvykis, nes alkoholis, atsižvelgiant į tai, kad jis buvo galutinai prarastas, nebuvo išleistas vartoti.
- 14 Dėl atsakomybės bendrovė teigia, kad jos darbuotojo elgesys gali būti apibūdinamas kaip nedidelis aplaidumas, o nedidelis neatsargumas pagal SAT 4 straipsnio 1 dalį yra prilyginamas nenumatytiems aplinkybėms.
- 15 Bendrovė nurodo, kad nacionaliniame teisės akte pateikiama nuoroda į „nedidelį aplaidumą“ yra suderinama su Direktyva 2008/118, net jei joje tai tiesiogiai nenumatyta, nes, jos nuomone, šioje direktyvoje valstybėms narėms palikta tam tikra veiksmų laisvė.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 16 Kasacinis teismas, visų pirma, primena, kad šio teismo jurisprudencijoje dėl nenumatytų aplinkybių ir *force majeure* sąvokų egzistuoja dvejopas požiūris.
- 17 Pirmasis požiūris yra subjektyvesnis: atsakomybė nekyla dėl įvykio, už kurį skolininkas neturi atsakyti; nenumatytos aplinkybės yra konkretus įvykis, nesusijęs su šalių veiklos sritimi, ir siekiant įrodyti, kad prievolę mokėti mokesčių turintis asmuo turi būti atleistas nuo įsipareigojimų, reikia įrodyti, kad jis yra nekaltas, t. y., kad žala atsirado tokiomis aplinkybėmis, kurių nebuvo galima numatyti ir įveikti konkrečiomis atvejo aplinkybėmis dedant būtinas pastangas.
- 18 Pagal antrąjį požiūrį būtini nenumatomumo ir neišvengiamumo reikalavimai, kad būtų galima laikyti nenumatytomis aplinkybėmis, nustatomi visiškai objektyviai, vertinant priežastinio ryšio teisingumą pagal tikimybės kriterijus ir nesuteikiant jokios reikšmės prievolę mokėti mokesčių turinčio asmens rūpestingam ar aplaidžiam elgesiui.
- 19 Būtent akcizų srityje, kalbant apie nenumatytų aplinkybių (arba *force majeure*) sąvoką, atrodo, kad Kasacinis teismas laiko, jog vertinti, ar prievolę mokėti mokesčių turintis asmuo buvo rūpestingas, nėra reikšminga.

- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su Direktyvos 2008/118 7 straipsnio 4 dalies aiškinimu, o būtent – ar joje numatytas atleidimas nuo akcizo gali būti pripažintas ir tuo atveju, kai įvykis, dėl kurio akcizais apmokestinama prekė buvo negrįžtamai prarasta, įvyko dėl sandėlio savininko ar jo darbuotojo nerūpestingumo ir neatsargumo, net jei tai vertinama kaip nedidelis aplaidumas.
- 21 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui siekiant priimti sprendimą lemiamas klausimas yra tai, ar Sąjungos teisės tikslais nenumatytų aplinkybių (ir *force majeure*) sąvoka apima ir neatsargų elgesį; be to, jei atsakymas būtų neigiamas, – ar su Sąjungos teise dėl akcizų suderinamas Italijos teisės aktų leidėjo nustatytas šalies ar trečiųjų asmenų elgesio, pasireiškiančio nedideliu aplaidumu, prilyginimas nenumatytoms aplinkybėms ir *force majeure*.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl *force majeure* ir nenumatytų aplinkybių sąvokų aiškinimo, atsižvelgiant į akcizų taisykles, ir pažymi, kad atrodo, jog nenumatytų aplinkybių sąvoka atitinka tuos pačius *force majeure* kriterijus.
- 23 Pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, Teisingumo Teismas aiškiai išplėtojo *force majeure* sąvoką Sprendime *Société Pipeline Méditerranée et Rhône (SPMR)*, o dėl nenumatytų aplinkybių Sprendime *Latvijas Dzelzcejs VAS* pateikiamas bendras apibrėžimas, susijęs su griežtai priežastiniu ryšiu, išskyrus tik taisomuosius veiksmus pagal proporcingumo kriterijų („kurios nepareikalautų pernelyg didelės aukos“).
- 24 Be to, išnagrinėjus bendrą Direktyvos 2008/118 sistemą, neatrodo, kad yra atvejų, kai suteikiama reikšmė įvyki sukėlusio asmens „kaltės“ laipsniui, dėl ko būtų galima išvengti, kad kiltų atsakomybė. Atvirkščiai, sprendimuose *Silcompa* ir *Generaini ředitelstvi cel* pabrėžiama objektyvi sandėlio savininko atsakomybė.
- 25 Taigi atrodo, kad Sąjungos teisės nuostatos grindžiamos tik nenumatytų aplinkybių ir *force majeure* sąlygomis, pagal kurias, atsižvelgiant į minėtą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, reikalaujama objektyviojo elemento („neįprastų ir nenumatomų aplinkybių“) ir subjektyviojo elemento („pareigos imtis visų tinkamų priemonių, kurios nepareikalautų pernelyg didelės aukos“), o tai atrodo nesuderinama su elgesiu, kokiu yra elgesys, kuriam būdinga kaltė ir kuriame trūksta tiek nenumatomumo, tiek būtino reikalingų atsargumo priemonių ėmimosi.
- 26 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, ar SAT 4 straipsnio 1 dalies nuostata, pagal kurią nedidelis neatsargumas prilyginamas nenumatytoms aplinkybėms ir *force majeure*, nustato papildomą, palyginti su nenumatytomis aplinkybėmis ir *force majeure*, sąlygą, susijusią su individualiu ir subjektyviu rūpestingumo kriterijumi, kuri sudarytų prielaidą atleisti nuo mokesčio praradimo atveju ir būtų papildoma ir savarankiška, palyginti su Sąjungos teisės nuostatomis.

- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nori patikrinti, ar SAT 4 straipsnio 1 dalyje nustatytas atvejis suderinamas su Direktyvos 2008/118 7 straipsnio 4 dalies nuostata, kurioje numatyta, kad sunaikinimas arba praradimas, kuris nelaikomas išleidimu vartoti, taip pat yra galimas „gavus valstybės narės kompetentingų institucijų leidimą“.
- 28 Remdamasi šia formuluote, valstybė narė (kaip antai nagrinėjamu atveju Italija) galėtų nustatyti kitas bendras mokesčio sumažinimo kategorijas. Kita vertus, kompleksiskai aiškinant nuostatą, atrodo, kad minėta formuluotė turi baigiamąją ir likutinę vertę. Taigi minėta formuluotė turėtų būti siejama su kitais konkrečiais įvykiais, kurie negali būti *a priori* nustatyti, bet kurie yra susiję su konkrečiais faktiniais elementais, dėl kurių, kompetentingai institucijai atlikus konkretų vertinimą, kiekvienu konkrečiu atveju gali būti pateisinamas poreikis („gavus leidimą“) priimti sprendimą sunaikinti prekę. Šia prasme Direktyvos 2008/118 9 konstatuojamojoje dalyje naudojamas terminas „aplinkybės“, kuris atrodo, jog yra susijęs su konkrečiais ir nustatomais faktiniais elementais, o ne bendro pobūdžio ir iš esmės neapibrėžtomis nuostatomis.
- 29 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo klausimu primena, kad atleidimo nuo mokesčių atvejai, atsižvelgiant į tai, kad jais nukrypstama nuo įprastos apmokestinimo sistemos, turi būti aiškinami griežtai ir siaurai.
- 30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Teisingumo Teismas dar nėra priėmęs sprendimo šiuo konkrečiu aspektu, kuris turi būti išaiškintas, siekiant nustatyti bendrą ir visoje Sąjungos teritorijoje galiojančią prievolės apskaičiuoti mokesčių sąvoką.